

ЮВІЛЕЇ

УДК 94 (477)

Володимир Половець

ОЛЕКСАНДР ФЕДОРОВИЧ КІСТЯКІВСЬКИЙ (1833 – 1885)

У статті досліджується життєвий і творчий шлях видатного українського вченого, юриста, історика і громадського діяча Олександра Федоровича Кістяківського.

Ключові слова: Сенат, міністерство, церква, університет, щоденник, держава, право, сім'я.

У березні нинішнього року виповнюється 180 років від дня народження нашого земляка, видатного українського вченого, юриста, історика, археографа і громадського діяча Олександра Федоровича Кістяківського.

Не вивчена і не поцінована донині родина Кістяківських заслуговує на особливу увагу. Її засновник Омелян Васильович Кістяківський був кріпаком, а згодом керуючим маєтком петербурзького сенатора Іллі Андрійовича Безбородька у містечку Стольному Сосницького повіту на Чернігівщині. Отримавши «вільну» від свого господаря, у 1808 р. О.Ф. Кістяківський купив землю і побудував у Стольному власний будинок. Через два роки Омелян Васильович пішов із життя, залишивши дружину з малолітнім сином Федором. Коли юнак підріс, за порадою і рекомендацією місцевого священика його віддали до повітового духовного училища, а потім і до духовної семінарії в Чернігові, після закінчення якої, одружившись з дочкою священика сусіднього зі Стольним села Городище, Федір очолив єпархію тамтешньої Миколаївської церкви. Молода сім'я завела власне господарство, садок, млин, пасіку і народила дітей. Старшим серед них був Олександр, котрий з'явився на світ 26 березня 1833 р.¹ Після навчання у повітовому духовному училищі та семінарії в Чернігові (1852) він вступив на юридичний факультет Київського університету, який закінчив у 1857 р. По закінченні навчання кілька років служив у державних установах Санкт-Петербурга – спочатку в Сенаті, а потім у Міністерстві народної освіти. У 1863 р. Олександр Федорович склав екзамени на кандидата права і повернувся до Києва на викладацьку роботу в університет. З цього часу і розпочинається його педагогічна і наукова кар'єра. У 1864 році він приват-доцент, а з 1867 р., після захисту магістерської дисертації – екстраординарний та ординарний (1870) професор кафедри кримінального права і судочинства цього ж університету².

Необхідно зазначити: саме в цей час у вітчизняній юридичній науці склалася традиція, яка вимагала від кожного освіченого юриста широкого знання іноземного права. Це зумовлювалося тим, що викладачами в наших університетах часто були іноземні професори, а багато вітчизняних учених проходили свою підготовку за кордоном, що в свою чергу вимагало обов'язкового знання іноземного права³.

У зв'язку з цим Олександр Федорович у 1871–1873 рр. перебував у науковому відрядженні за кордоном, слухав лекції у Віденському, Гейдельберзькому, Неаполітанському, Римському університетах, після чого став вважатися знавцем криміналь-

© Половець Володимир Михайлович – доктор історичних наук, професор, зав. кафедри українознавства, політології і соціології ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка.